

۸۷۱۱۱۰۵۶۶۶
۸۷۱۱۰۱۱۴

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه
جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

موضوع:

شناسایی عوامل آموزشی و عوامل مربوط به خصوصیات
فردی و خانوادگی افت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه اول
دوره متوسطه شهرستان شیروان از نظر دبیران و دانش آموزان

استاد راهنما:

دکتر ملیحه آشتیانی

استاد مشاور:

دکتر محمد قهرمانی

اساتید داور:

دکتر محسن طالب زاده

دکتر نعمت الله موسی پور

دانشجو:

زهرا بگم هاشمی

بهمن ۸۵

۱۰۶۹۰۸

کتابخانه و اسناد مرکز علمی و تحقیقاتی

۱۳۸۷/۱۱/۲۰

« به نام خالق نیکی ها »

تقدیم به :

پدر و مادرم :

وجودی سرشار از عشق، فروتنی و از

خودگذشتگی، که همواره با چشمانی

امیدوار و نگاهی سبز وجودم را از عشق

مادری و محبت پدری بهره مند ساختند.

همسرم :

که امید سبزش همواره تکیه گاهی محکم در

زندگیم ساخت.

تقدیر و تشکر

سیاسی دیگران این را که بر دو الطاف و لطف تو فوق آموختن را مسیر گردانید تا این در راه دانش و معرفت درهای دانش مفتوح گردد و جبهه‌های وسیع و توان خود قطره‌ای ناچیز از دریای دانش برگیرم. فرصت را غنیمت مده مرا تاج سیاست و قدردانی خود را به رسم ادب در برابر فرزندان کوارانی که انجام این پژوهش را با جاری جستن از اندیشه‌های نو و دست‌های پر مهر و مهربانی خود انجام می‌کنند را تسکین می‌دهی از زنده استاد عزیز و محترم و مصلحت‌اندیشی که همواره در انجام این پژوهش مشوق و تشویق‌کننده کمال تشکر و قدردانی را دارم. از آقای دکتر محمد قمشانی که مشاور اینجانب در انجام این پژوهش بودند کمال تشکر را دارم و از زحمات داوران محترم جناب آقای دکتر طالب زاده و جناب آقای دکتر موسی پور که داوری این پایان نامه را بر عهده داشتند نهایت قدردانی را دارم و قدر دین محبت‌ها و حمایت‌های بی دریغ خانواده عزیزم و همچنین همسر و خانواده محترم ایشان که همواره در تمام سختی‌ها و مشقت‌ها پشتیبان محکمی برای اینجانب بودند بی نهایت سپاسگزارم

چکیده

هدف این پژوهش شناسایی عوامل آموزشی و عوامل مربوط به خصوصیات فردی و خانوادگی در افت تحصیلی و میزان تأثیر هر یک از این عوامل بر افت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه اول دوره متوسطه شهرستان شیروان بوده است.

روش تحقیق پیمایشی بوده و برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردیده است. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان و دبیران پایه اول دروه متوسطه دخترانه شهرستان شیروان می باشد. که شامل ۱۷۵۹ دانش آموز و ۱۰۲ دبیر بوده است که از این تعداد ۱۹۶ دانش آموز و ۸۰ دبیر با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب گردید.

برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی جهت برآورد فراوانی و محاسبه میانگین ها و از آمار استنباطی، آزمونهای فریدمن و t تک گروهی استفاده شده است. که خلاصه تحلیل یافته ها به شرح زیر می باشد.

روش تدریس معلم در افت تحصیلی دانش آموز تأثیر دارد. و در مورد این فرضیه اختلاف نظر معنی داری بین نظر معلم و دانش آموز مشاهده می شود،

نحوه ارزشیابی معلم در افت تحصیلی دانش آموز تأثیر دارد و در مورد این فرضیه اختلاف نظر معنی داری بین نظر معلم و دانش آموز مشاهده می شود.

ویژگیهای کتابهای درسی در افت تحصیلی دانش آموز تأثیر دارد و در مورد این فرضیه اختلاف نظر معنی داری بین نظر معلم و دانش آموز وجود ندارد.

عوامل سازمانی مدرسه در افت تحصیلی دانش آموز تأثیر دارد و در مورد این فرضیه اختلاف نظر معنی داری بین نظر معلم و دانش آموز وجود ندارد.

عوامل فردی در افت تحصیلی دانش آموز تأثیر دارد، در مورد این فرضیه اختلاف نظر معنی داری بین نظر معلم و دانش آموز مشاهده نمی شود.

عوامل خانوادگی در افت تحصیلی دانش آموز تأثیر دارد، در مورد این فرضیه اختلاف نظر معنی داری بین نظر معلم و دانش آموز وجود ندارد.

نظر دانش آموزان و دبیران تفاوت دارد. در مورد این فرضیه اختلاف نظر معنی داری بین نظر معلم و دانش آموز وجود ندارد.

الویت تاثیر گذاری هر یک از فرضیه ها بر افت تحصیلی دانش آموزان به این ترتیب بدست آمد:

بیشترین و اولین عامل تاثیر گذار بر افت تحصیلی عامل ویژگیهای کتابهای درسی می باشد.

دومین عامل تاثیر گذار بر افت تحصیلی عامل روش تدریس معلم می باشد.

سومین عامل تاثیر گذار بر افت تحصیلی عوامل سازمانی مدرسه می باشد.

چهارمین عامل تاثیر گذار بر افت تحصیلی عامل نحوه ارزشیابی معلم می باشد.

پنجمین عامل تاثیر گذار بر افت تحصیلی عوامل خانوادگی می باشد.

ششمین و کمترین عامل تاثیر گذار بر افت تحصیلی عوامل فردی می باشد.

بنابر نتایج بدست آمده تاثیر عوامل آموزشی از عوامل فردی، خانوادگی بر افت تحصیلی دانش آموز بیشتر است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات طرح تحقیق
۲.....	مقدمه.....
۴.....	بیان مسأله.....
۷.....	اهمیت و ضرورت.....
۹.....	اهداف تحقیق.....
۱۰.....	فرضیه های تحقیق.....
۱۱.....	تعریف متغیرها.....
۱۳.....	محدودیت های تحقیق.....

فصل دوم : ادبیات تحقیق

بخش اول :

۱۵.....	مقدمه.....
۱۷.....	تعاریف و مفاهیم مربوط به اافت تحصیلی.....
۲۰.....	انواع اافت تحصیلی.....
۲۴.....	دلایل موافق تکرار پایه.....
۲۶.....	دلایل مخالف تکرار پایه.....
۲۸.....	دسته بندی عوامل موثر در اافت تحصیلی.....
۴۱.....	روشهای تدریس معلم و تاثیر آن بر اافت تحصیلی.....
۴۳.....	نحوه ارزشیابی معلم و تاثیر آن بر اافت تحصیلی.....
۴۵.....	ویژگیهای کتابهای درسی و تاثیر آن بر اافت تحصیلی.....
۴۷.....	عوامل سازمانی مدرسه و تاثیر آن بر اافت تحصیلی.....
۴۹.....	عوامل فردی دانش آموز و تاثیر آن در اافت تحصیلی.....
۵۱.....	عوامل خانوادگی و تاثیر آن بر اافت تحصیلی.....
۵۳.....	نتیجه گیری.....

بخش دوم

۵۴	.....	مقدمه
۵۵	.....	مروری بر تحقیقات انجام شده در زمینه افت تحصیلی در جهان
۵۹	.....	مروری بر تحقیقات انجام شده در زمینه افت تحصیلی در ایران
۶۲	.....	نتیجه گیری

فصل سوم: روش تحقیق

۶۴	.....	مقدمه
۶۵	.....	نوع و روش تحقیق
۶۶	.....	جامعه آماری
۶۸	.....	حجم نمونه و روش نمونه گیری
۶۸	.....	روش گردآوری اطلاعات
۶۹	.....	ابزار گردآوری اطلاعات
۷۰	.....	روایی و پایایی وسیله اندازه گیری
۷۱	.....	روش تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۷۴	.....	بخش اول: اطلاعات توصیفی مربوط به مشخصات فردی نمونه های پژوهش
۷۴	.....	الف: داده های جمعیت شناختی دانش آموزان
۷۹	.....	ب: داده های جمعیت شناختی دبیران
۸۴	.....	بخش دوم: اطلاعات توصیفی مربوط به داده های تحقیق
۱۱۵	.....	بخش سوم: پاسخگویی به فرضیه های پژوهشی

فصل پنجم: نتیجه گیری و تفسیر نتایج

۱۲۶	.....	مقدمه
۱۲۹	.....	تفسیر نتایج فرضیه های پژوهشی
۱۳۲	.....	پیشنهادها
۱۳۳	.....	الف: پیشنهادهای مبتنی بر یافته های پژوهش
۱۳۶	.....	ب: پیشنهادهای تحقیقاتی

منابع و ماخذ

۱۳۸..... فهرست منابع فارسی

۱۴۴..... فهرست منابع انگلیسی

فهرست پیوستها

۱۴۵..... پیوست شماره (۱): پرسشنامه دیران

۱۴۷..... پیوست شماره (۲): پرسشنامه دانش آموزان

۱۴۹..... پیوست شماره (۳): مجوز اجرای پرسشنامه

فهرست جداول

صفحه

عنوان

- جدول (۳-۱): توزیع جامعه آماری دبیرستانهای دخترانه به تفکیک میزان افت..... ۶۷
- جدول (۳-۲): مقوله بندی سوالات پرسشنامه ۷۰
- جدول (۴-۱): توزیع فراوانی دانش آموزان برحسب سطح تحصیلات پدر..... ۷۵
- جدول (۴-۲): توزیع فراوانی دانش آموزان برحسب سطح تحصیلات مادر..... ۷۶
- جدول (۴-۳): توزیع فراوانی دانش آموزان برحسب سطح درآمد والدین..... ۷۷
- جدول (۴-۴): توزیع فراوانی دانش آموزان برحسب تعداد افراد خانواده..... ۷۸
- جدول (۴-۵): توزیع فراوانی دبیران براساس سن ۷۹
- جدول (۴-۶): توزیع فراوانی دبیران برحسب رشته تحصیلی..... ۸۰
- جدول (۴-۷): توزیع فراوانی دبیران برحسب رشته تدریس ۸۱
- جدول (۴-۸): توزیع فراوانی دبیران برحسب وضعیت استخدامی..... ۸۲
- جدول (۴-۹): توزیع فراوانی دبیران براساس آخرین مدرک تحصیلی..... ۸۳
- جدول (۴-۱۰): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱..... ۸۴
- جدول (۴-۱۱): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲..... ۸۵
- جدول (۴-۱۲): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۳..... ۸۶
- جدول (۴-۱۳): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۴..... ۸۷
- جدول (۴-۱۴): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۵..... ۸۸
- جدول (۴-۱۵): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۶..... ۸۹
- جدول (۴-۱۶): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۷..... ۹۰
- جدول (۴-۱۷): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۸..... ۹۱
- جدول (۴-۱۸): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۹..... ۹۲
- جدول (۴-۱۹): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱۰..... ۹۳
- جدول (۴-۲۰): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱۱..... ۹۴
- جدول (۴-۲۱): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱۲..... ۹۵
- جدول (۴-۲۲): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱۳..... ۹۶
- جدول (۴-۲۳): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱۴..... ۹۷

- جدول (۴-۲۴): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱۵..۹۸
- جدول (۴-۲۵): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱۶..۹۹
- جدول (۴-۲۶): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱۷..۱۰۰
- جدول (۴-۲۷): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱۸..۱۰۱
- جدول (۴-۲۸): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۱۹..۱۰۲
- جدول (۴-۲۹): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲۰..۱۰۳
- جدول (۴-۳۰): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲۱..۱۰۴
- جدول (۴-۳۱): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲۲..۱۰۵
- جدول (۴-۳۲): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲۳..۱۰۶
- جدول (۴-۳۳): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲۴..۱۰۷
- جدول (۴-۳۴): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲۵..۱۰۸
- جدول (۴-۳۵): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲۶..۱۰۹
- جدول (۴-۳۶): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲۷..۱۱۰
- جدول (۴-۳۷): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲۸..۱۱۱
- جدول (۴-۳۸): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۲۹..۱۱۲
- جدول (۴-۳۹): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۳۰..۱۱۳
- جدول (۴-۴۰): مقایسه توزیع فراوانی نگرش دانش آموزان و معلمان در رابطه با سوال شماره ۳۱..۱۱۴
- جدول (۴-۴۱): میانگین رتبه ای عوامل تاثیرگذار بر افت مربوط به فرضیه شماره (۱).....۱۱۵
- جدول (۴-۴۲): میانگین رتبه ای عوامل تاثیرگذار بر افت مربوط به فرضیه شماره (۲).....۱۱۶
- جدول (۴-۴۳): میانگین رتبه ای عوامل تاثیرگذار بر افت مربوط به فرضیه شماره (۳).....۱۱۶
- جدول (۴-۴۴): میانگین رتبه ای عوامل تاثیرگذار بر افت مربوط به فرضیه شماره (۴).....۱۱۷
- جدول (۴-۴۵): میانگین رتبه ای عوامل تاثیرگذار بر افت مربوط به فرضیه شماره (۵).....۱۱۷
- جدول (۴-۴۶): میانگین رتبه ای عوامل تاثیرگذار بر افت مربوط به فرضیه شماره (۶).....۱۱۸
- جدول (۴-۴۷): پاسخگویی به فرضیه شماره (۱).....۱۲۰
- جدول (۴-۴۸): پاسخگویی به فرضیه شماره (۲).....۱۲۱
- جدول (۴-۴۹): پاسخگویی به فرضیه شماره (۳).....۱۲۱
- جدول (۴-۵۰): پاسخگویی به فرضیه شماره (۴).....۱۲۲

- جدول (۴-۵۱): پاسخگویی به فرضیه شماره (۵)..... ۱۲۳
- جدول (۴-۵۲): پاسخگویی به فرضیه شماره (۶)..... ۱۲۳
- جدول (۴-۵۳): الویت تاثیر گذاری فرضیه ها ۱۲۴

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار (۴-۱): توزیع فراوانی دانش آموزان بر حسب سطح تحصیلات پدر.....	۷۵
نمودار (۴-۲): توزیع فراوانی دانش آموزان بر حسب سطح تحصیلات مادر.....	۷۶
نمودار (۴-۳): توزیع فراوانی دانش آموزان بر حسب سطح درآمد والدین.....	۷۷
نمودار (۴-۴): توزیع فراوانی دانش آموزان بر حسب تعداد افراد خانواده.....	۷۸
نمودار (۴-۵): توزیع فراوانی دبیران بر اساس سن.....	۷۹
نمودار (۴-۶): توزیع فراوانی دبیران بر حسب رشته تحصیلی.....	۸۰
نمودار (۴-۷): توزیع فراوانی دبیران بر حسب رشته تدریس.....	۸۱
نمودار (۴-۸): توزیع فراوانی دبیران بر حسب وضعیت استخدامی.....	۸۲
نمودار (۴-۹): میانگین رتبه فرضیه ها به ترتیب اولویت تاثیر گذار بر افت تحصیلی دانش آموز.....	۱۱۹

فصل اول

کلیات طرح تحقیق

مقدمه

بیان مسأله

اهمیت و ضرورت تحقیق

اهداف

فرضیه های تحقیق

تعریف عملیاتی متغیرها

مقدمه

استقلال و تداوم یک جامعه به آموزش و پرورش آن بستگی دارد و تربیت هر جامعه ای می تواند نه تنها از انحطاط و رکورد جامعه جلوگیری کند بلکه توسعه دهنده آن در جهت ترقی و پیشرفت نیز باشد.

پیشرفت در هر جامعه ای در گرو تعلیم و تربیت رسمی و انتقال صحیح موارث فرهنگی به نوبادگانی است که امروزه در مدارس گوناگون و بر اساس اهداف خاص و خط مشی های تعیین شده به وسیله برنامه ریزان، به جذب و کسب این داده های علمی مشغولند.

بدیهی است که این نسل جدید در راه اجتماعی شدن از طریق آموزش و پرورش با مشکلات و معضلاتی که باعث عدم موفقیت آنان در راه رسیدن به اهداف می شوند، مواجه هستند. نظام آموزش و پرورش ما نیز در این زمینه با دشواریهایی روبروست.

از مهمترین این دشواریها مساله «افت تحصیلی» است. شناخت و بررسی افت تحصیلی و تحقیق در زمینه علل و عوامل بوجود آورنده آنها می تواند اطلاعات دقیق و جامعی از خصوصیات نارسائی ها و معایب نظام موجود آموزش و پرورش را به ما ارائه دهد.

بدنبال ایجاد زمینه های لازم جهت انجام تحقیق تحت عنوان پایان نامه دوره کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی وجود افت ۲۵ درصدی در آموزش و پرورش خراسان شمالی شهرستان شیروان بنظر می رسد که با بررسی علل افت تحصیلی در دوره آموزش متوسطه (دبیرستانهای دخترانه) مقطع اول دبیرستان شهرستان شیروان می توان قدمی در راه شناخت نارسائی های نظام

موجود بر داشته شود و بدینوسیله در طراحی نظام مطلوبی که مسئولین و دست اندرکاران تعلیم و تربیت کشور برای ارائه آن در تلاش و کوشش می باشند شریک و سهیم بود.

مسلماً شناخت دقیق عوامل و دستیابی به راه حل های متناسب با اوضاع اجتماعی فرهنگی و اقتصادی منطقه می تواند اثرات مطلوبی نیز در کاهش هزینه های آموزشی که دولت متحمل می گردد داشته باشد.

در این مورد تحقیقی ابتدا مساله افت تحصیلی به صورت کمی و کیفی مورد تعریف و مطالعه قرار می گیرد و سپس مراحل انجام این تحقیق و نتایج بدست آمده ارائه می گردد.

بیان مساله

از جمله مسائل مهمی که معمولاً جوامع، بویژه جوامع در حال رشد و عقب مانده در رابطه با آموزش و پرورش با آن مواجه هستند مساله افت تحصیلی می باشد. به نظر می رسد که این ضایعه در اثر نارسایی آموزش و پرورش در انجام برخی از رسالتهایش ایجاد می شود. وقتی از افت بعنوان آفت و اتلاف در آموزش و پرورش صحبت می شود در حقیقت هر گونه عاملی است که بازده کار مدرسه، خانواده و اجتماع را از لحاظ رسیدن به اهداف آموزش و پرورش کاهش می دهد. (توما، ۱۹۷۵، ص ۱۲)

به بیان دیگر افت تحصیلی: «یک فرایند چند بعدی که شامل تعامل بین فرد و موسسه آموزشی است» (Tinto.v.۱۹۷۵.p.۱۰۳)

متخصصان و برنامه ریزان تعلیم و تربیت دو عامل ترک تحصیل و تکرار پایه تحصیلی را بعنوان معیارات اساسی افت تحصیلی انتخاب کرده اند. (مشایخ، ۱۳۸۰، ص ۹۸)

عارضه افت تحصیلی علاوه بر اتلاف هزینه های اقتصادی، بهای وقت تلف شده دانش آموزان و زیان وارده به اقتصاد کشور به علت تاخیر در ورود نیروی کار به بازار کار، خود می تواند رقم بسیار بزرگی را تشکیل دهد.

افت تحصیلی علاوه بر اتلاف منابع مالی و مادی و انسانی، اثرات روحی و روانی سوئی نیز برای دانش آموزان و هم برای والدین آنها در بردارد.

هر ساله تعداد قابل توجهی از دانش آموزان در دوره های مختلف تحصیلی دچار افت می شوند. که این امر در هر سال تعداد زیادی از امکانات، تجهیزات، نیروی انسانی و بودجه آموزش و

پرورش را تلف نموده و نتیجه ای به بار نمی آورد. «افت تحصیلی موجب ناامیدی، افسردگی، وازدگی، فساداخلاقی و گاه تحقیر و اهانت به دانش آموزان می گردد و این امر موجب برهم خوردن تعادل در محیط خانواده می شود.» (محمدی راد، ۱۳۸۳، ۲۹)

علل و عوامل افت تحصیلی را می توان به دو دسته تقسیم نمود: الف - علل و عواملی که خارج از نظام آموزشی هستند از قبیل: ۱- خصوصیات فردی ۲- عوامل خانوادگی دانش آموزان مانند همه انسانها از لحاظ خصوصیات جسمی، ذهنی و ویژگی های روانی، عاطفی با یکدیگر متفاوت هستند آنها از لحاظ هوش و استعداد، علاقه به تحصیل و میزان مطالعه و درک یکسان نیستند.

بررسی های بعمل آمده نشان می دهد که خصوصیات جسمی، علاقه به تحصیل و میزان مطالعه و درک مطالب در وضعیت درسی و عملکرد دانش آموزان موثر بوده است. (اچ کان، ۱۳۷۶، ص ۳۸)

در رابطه با خصوصیات فردی: علاقه و انگیزه دانش آموز نسبت به تحصیل و چگونگی گذراندن اوقات فراغت دانش آموز و در رابطه با عوامل خانوادگی: روابط خانوادگی، وضعیت اقتصادی، سطح سواد والدین، اعتیاد در خانواده، می توانند از عوامل مربوط به افت تحصیلی باشند.

ب: علل و عوامل داخلی نظام آموزشی: این عوامل عمدتاً مربوط به خود نظام آموزشی هستند که می توان آنها را در سه مقوله بررسی کرد: ۱- علل مرتبط به معلم ۲- علل مرتبط با خصوصیات و شرایط آموزشی ۳- علل مرتبط با نحوه عملکرد نظام آموزشی و برنامه تحصیلی.

در رابطه با علل مربوط به معلم، ارزشیابی و روش تدریس معلم می توانند از عوامل مربوط به افت تحصیلی باشند. در رابطه با خصوصیات و شرایط آموزشی: عوامل سازمانی مانند تعداد زیاد دانش آموزان یا نامناسب بودن فضای فیزیکی می توانند از عوامل مربوط به افت تحصیلی باشند. در رابطه با نحوه عملکرد نظام آموزشی و برنامه تحصیلی: ویژگیهای کتابهای درسی می توانند از عوامل مربوط به افت تحصیلی باشند.

جامعه آماری دانش آموزان و دبیران شهرستان شیروان می باشند. این شهرستان در شمال شرق ایران واقع شده یکی از شهرستانهای استان خراسان شمالی به مرکزیت بجنورد می باشد. که در طول جغرافیایی ۵۸ درجه و عرض جغرافیایی ۳۷ درجه واقع شده است. که همسایه های آن از شمال شرق با ترکمنستان از مغرب با استان گلستان و از جنوب با استان خراسان رضوی همسایه می باشد. این شهرستان دارای ۱۵ دبیرستان و تعداد دبیران پایه اول متوسطه ۱۰۲ نفر می باشند. ۱۷۵۹ نفر دانش آموز دختر در پایه اول - مقطع متوسطه مشغول به تحصیل هستند که از این تعداد ۳۹۲ نفر مردود شده اند.

تحقیقات متعدد نشان داده اند که هر یک از عوامل فوق می توانند در افت یا موفقیت تحصیلی مؤثر باشند در این تحقیق ما درصدد این هستیم بدانیم آیا در بین عوامل متعدد مؤثر بر افت تحصیلی کدام یک از عوامل ذکر شده در افت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه اول دوره متوسطه شهرستان شیروان از نظر خود دانش آموزان و دبیران مؤثر هستند و کدام یک در اولویت قرار دارند.

اهمیت و ضرورت تحقیق

بر اساس آمار بدست آمده از وزارت آموزش و پرورش آمار مردودی دانش آموزان پایه اول دختر به شرح زیر می باشد:

در کل کشور در سال تحصیلی ۷۹-۷۸ از جمعیت ۶۶۶۵۲۴ نفر تعداد ۱۴۳۸۴۴ نفر مردود شده اند در سال تحصیلی ۷۹-۸۰ از جمعیت ۷۶۴۶۳۹ نفر تعداد ۱۶۲۲۶۲ نفر مردود شده اند. در سال تحصیلی ۸۰-۸۱ از جمعیت ۷۴۱۴۰۴ نفر تعداد ۱۳۹۹۳۳ نفر مردود شده اند. در سال تحصیلی ۸۱-۸۲ از جمعیت ۷۲۳۱۶۰ نفر تعداد ۱۳۷۰۰۰ نفر مردود شده اند. در سال تحصیلی ۸۴-۸۳ تعداد جمعیت ۷۳۰۰۱۷ نفر تعداد ۱۴۶۷۵۶ نفر مردود شده اند.

و آمار موجود شهرستان شیروان از مردودی دانش آموزان دختر پایه اول دوره متوسطه طی سالهای اخیر به شرح زیر می باشند. (وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۳).

در سال تحصیلی ۷۸-۷۷ سال اول دبیرستان ترمی - واحدی می باشد و فاقد آمار قبولی و مردودی است.

در سال تحصیلی ۷۹-۷۸ از تعداد ۱۶۱۲ نفر دانش آموز تعداد ۴۵۵ نفر مردود شده اند. در سال تحصیلی ۸۰-۷۹ از تعداد ۱۷۷۳ نفر دانش آموز ۴۵۵ نفر مردود شده اند. در سال تحصیلی ۸۱-۸۰ از تعداد ۱۸۱۸ نفر دانش آموز تعداد ۳۶۲ نفر مردود شده اند. در سال تحصیلی ۸۲-۸۱ از تعداد ۱۷۸۱ نفر دانش آموز تعداد ۴۱۲ نفر مردود شده اند. در سال تحصیلی ۸۳-۸۲ از تعداد ۱۷۴۵ نفر دانش آموز تعداد ۳۹۳ نفر مردود شده اند. در سال تحصیلی ۸۴-۸۳ از تعداد ۱۷۵۹ نفر دانش آموز ۳۹۲ نفر مردود شده اند.

با توجه به آمار موجود نسبت افت در شهرستان شیروان ۲۵٪ می باشد .

از آنجایی که شهرستان شیروان به تازگی به عنوان استان خراسان شمالی به مرکزیت بجنورد مستقل شده است تعلیم و تربیت تحقیق جامعی در این زمینه در جامعه خراسان شمالی به عمل نیامده بنابراین ضرورت تحقیقات مشابه مشخص می شود .

با توجه به مطالب فوق و آمار قابل توجه افت و اهمیت موضوع ، تحقیق در زمینه شناخت علل و عوامل افت و تلاش در جهت کاهش انواع آن به خصوص مردودی دانش آموزان برای مسئولین آموزش و پرورش کشور یک ضرورت اجتناب ناپذیر تلقی شده و هر گونه تفکر ، مطالعه و بررسی در این زمینه می تواند به نوبه خود مثمرتر بوده و راهگشا باشد .

اهداف تحقیق :

هدف کلی : شناسایی عوامل آموزشی و عوامل مربوط به خصوصیات فردی و خانوادگی در افت تحصیلی و میزان تاثیر هر یک از این عوامل بر افت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه اول دوره متوسطه شهرستان شیروان

اهداف جزئی:

- ۱- شناسایی عوامل افت مربوط به روشهای تدریس معلم
- ۲- شناسایی عوامل افت مربوط به نحوه ارزشیابی معلم
- ۳- شناسایی عوامل افت مربوط به ویژگیهای کتابهای درسی
- ۴- شناسایی عوامل افت مربوط به عوامل سازمانی
- ۵- شناسایی عوامل افت مربوط به عوامل فردی
- ۶- شناسایی عوامل افت مربوط به عوامل خانوادگی